

12-18 yaş arasındaki çocukların dijital bağımlılıkları ile benlik saygıları ve etkileşim kaygıları arasındaki ilişki

The relationship between the digital addictions of children aged 12-18 and their self-esteem and interaction anxiety

Büşra Paş¹, Osman Tayyar Çelik²

¹Manisa Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Çocuk Destek Merkezi, Manisa, Türkiye
²İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Malatya, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, ergenlerin dijital bağımlılık düzeyleri ile özsaygıları ve etkileşim kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Balıkesir ilinde yaşayan ortaokul/ lisede öğrenim gören 12-18 yaş aralığındaki 373 ergen oluşturmuştur. Araştırmada "sosyo-demografik Bilgi Formu", "Dijital Bağımlılık Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Etkileşim Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız örneklem t testi, ANOVA ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda ergenlerde cinsiyete göre kızların dijital bağımlılıkları, etkileşim kaygıları ve özsaygılarının erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Okul türü değişkeni açısından ergenlerin dijital bağımlılıkları, etkileşim kaygıları ve özsaygı düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir. Aile gelir durumuna göre ergenlerde aile gelir durumu arttıkça dijital bağımlılığın arttığı, etkileşim kaygısı ve özsaygının anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak ergenlerde dijital bağımlılık ile etkileşim kaygısı ve özsaygı arasında düşük ve orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Sonuçlar: Araştırma, cinsiyet, aile gelir durumu ve okul türü gibi değişkenlerin ergenlerin dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve özsaygı düzeyleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Ayrıca dijital bağımlılık ile etkileşim kaygısı ve özsaygı arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: bağımlılık; ergen; özsaygı; sosyal fobi

ABSTRACT

Aim: The purpose of this study is to examine the relationship between digital addiction levels and self-esteem and interaction anxiety among adolescents.

Methods: The research employed the relational screening model among quantitative research methods. The sample consisted of 373 adolescents aged 12-18, attending middle/high schools in the city of Balıkesir. The study utilized the "socio-demographic information form", "Digital Addiction Scale", "Rosenberg Self-Esteem Scale", and "Interaction Anxiousness Scale". The data were analyzed using independent sample t-tests, ANOVA, and Pearson correlation analysis.

Results: The results of the study indicated that among adolescents, girls exhibit higher levels of digital addiction, interaction anxiety, and self-esteem compared to boys. Regarding the type of school variable, there was no significant difference in digital addiction, interaction anxiety, and self-esteem levels among adolescents. Concerning family income, it was found that as family income increases, digital addiction also increases, while interaction anxiety and self-esteem showed no significant difference. Lastly, low to moderate positive significant relationships were observed between digital addiction and interaction anxiety and self-esteem among adolescents.

Conclusion: The study reveals the impact of variables such as gender, family income, and type of school on the levels of digital addiction, interaction anxiety, and self-esteem among adolescents. It also demonstrates significant relationships between digital addiction and interaction anxiety and self-esteem.

Keywords: addiction; adolescent; self-esteem; social phobia

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak dijital teknolojiler özellikle ergenler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, ergenler Türkiye'de teknolojiyi en çok kullanan gruptur (TÜİK, 2021).

Dijital teknolojiler, keşfetme, bilgi paylaşımı, öğrenmeyi kolaylaştırma, eğlence, iletişim, ilişki kurma/sürdürme ve sosyalleşme gibi nedenlerle kullanıldığından bireylerin yaşam kalitesine çeşitli yönlerden katkıda bulunmaktadır (Chakraborty, 2016; Hughes & Burke, 2018; Foroughi ve ark., 2022). Bu katkılara rağmen, dijital teknolojilere aşırı maruz kalma veya sorunlu kullanımı, özellikle ergenlerde günlük yaşamdan kaçma ve oyalanma konusundaki güçlü etkisiyle dijital bağımlılığa neden olabilmektedir (Mak ve ark., 2014;

Lopez-Fernandez ve ark., 2014). Bu durum, bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olan önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmektedir (Bucci ve ark., 2019; Ho, 2021; Peng ve ark., 2022).

Ergenlik, birçok sosyal, fiziksel ve duygusal değişimin öne çıktığı bir dönemdir ve bu geçişlerin yaşanması, ergenlerin benlik saygısı üzerinde etkili olmaktadır (Hankin, 2006). Benlik saygısı, kişinin kendini tanıması ve gerçekçi bir şekilde değerlendirmesi, yeteneklerini ve güçlü yönlerini olduğu gibi kabul etmesi ve kendini benimsemesi sonucunda kişinin kendine duyduğu sevgi, saygı ve güven duygularını ifade etmektedir (Çuhadaroğlu, 1986). Benlik saygısı yüksek olan bireyler kendileri ile ilgili olumlu değerlendirme yapıp kendilerine güvenirken; benlik saygısı düşük olan bireyler ise kendilerini değersiz ve güvensiz hissederler. İlkokul yılları,

çocukların özsayı ve kişilik gelişimleri açısından oldukça önemlidir (Soto & Tackett, 2015). Bu yıllarda çocuğun sosyal hayatını ailesi dışında sınıf arkadaşları ve öğretmenleri oluşturmaktadır.

Sağlıklı aile içi ilişkiler ve akran iletişimi, ergen bireylerin psikososyal gelişimleri açısından oldukça önemlidir (Elkin, 2016). Bu dönem aynı zamanda, arkadaşları veya arkadaş gruplarının kabul görmesinin birey açısından önemli olduğu ve kişinin başkaları üzerinde bıraktığı izlenimlerin önemini farkına vardığı dönemdir (Sübaşı, 2007). Ergenlik dönemi kimlik arayışı dönemi olduğundan, aileden kopma ve akran gruplarıyla birleşme ergenin temel psikolojik ihtiyaçlarından biri haline gelir. Özellikle bu dönemde akran kabulü ve sosyal onay ön plana çıkmaktadır (Kaygusuz, 2013). Ergenler dijital cihazlar üzerinden kurdukları iletişimlerde kolaylıkla onay ve kabul elde edebilmektedir (Tsai & Lin, 2003). Bunun sonucu olarak kimlik kazanımı sürecinde zorlanan ergenler, dijital cihazları gerçek yaşamdaki sorumluluklarından ve gerçek kimliklerinden kaçmaya yardımcı olan bir mecra olarak görebilmektedir (Yang & Tung, 2007).

Ergenlik dönemindeki bireyler yeteri kadar psikolojik olgunluğa erişemediklerinden ve karmaşık bir dönem geçirmelerinden dijital bağımlılıkta birincil risk faktörü grubundadırlar (Anlayışlı & Serin, 2019). Yapılan araştırmalarda ergenleri dijital bağımlılığa iten sebeplerin bazı psikolojik ihtiyaçlar olduğu tespit edilmiştir. Bu ihtiyaçlar; bağımsızlık, saygı, kendini gerçekleştirme. Ergenler bu ihtiyaçlarını dijital bağımlılıkla gidermeye çalışmaktadır (Dursun & Eraslan Çapan, 2018). Ergen bireyler, yaşadıkları karmaşık duygu ve düşünceler sonucunda içe kapanıklık, çevresinden uzaklaşma, yalnızlık, aile üyeleriyle çatışma, arkadaşları ve çevre tarafından beğenilmeme ve onaylanmama korkusu yaşama durumlarıyla karşı karşıya kalabilirler. Bütün bunların sonucu da ergenleri dijital bağımlılığa sürüklemektedir.

Ergenlerin dijital bağımlılık düzeyleri ile özsayı seviyeleri ve etkileşim kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma, bu konuyla ilgili yapılmış başka bir araştırma bulunmaması açısından alanyazına katkı sağlayabilecek önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın, alanın bu konudaki eksikliklerini gidermeye yönelik önemli bir katkı sağlayacağı ve ileride yapılacak çalışmalar için değerli bir veri kaynağı niteliğinde olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada, ergenlerin dijital bağımlılık düzeyleri ile özsayıları ve etkileşim kaygıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç temel alınarak aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

- Ergenlerin dijital bağımlılıkları, özsayıları, etkileşim kaygıları cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Ergenlerin dijital bağımlılıkları, özsayıları, etkileşim kaygıları ailenin aylık gelirine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Ergenlerin dijital bağımlılıkları, özsayıları, etkileşim kaygıları okul türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Ergenlerin düşük öz saygıları ile etkileşim kaygılarının artması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Nicel yöntem ile tasarlanan bu araştırma, ilişkisel modelde bir tarama araştırmasıdır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler

arasındaki ilişkileri betimlemek ve bu ilişkilerin varlığını ve derecesini belirlemek için kullanılan bir analiz yöntemidir (Karasar, 2013).

Araştırmanın evreni ve örneklemi

Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde (N=12344) ergen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni, Balıkesir ilinde bulunan okulların web sayfalarında yer alan öğrenci sayıları temel alınarak oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemi, olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Uygun örnekleme, çalışmaya katılmak isteyen bireylerin kolaylıkla erişilebilir ve gönüllü olan kişilerden oluştuğu durumlarda kullanılan bir örnekleme yöntemidir. Evren sınırlarının bilindiği çalışma için örneklem büyüklüğü; 0.95 güven aralığında ve %5 hata payı düzeyi ile 373 olarak hesaplanmıştır.

Veri toplama araçları

Ankete başlamadan önce 12-18 yaş arasındaki katılımcılara araştırmayla ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Veri toplama aracı olarak "sosyo-demografik bilgi formu", ergenlerin dijital bağımlılık seviyelerini belirlemek için "Dijital Bağımlılık Ölçeği", özsayılarını belirlemek için "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ve etkileşim kaygısı düzeylerini saptamak için "Etkileşim Kaygısı Ölçeği" kullanılmıştır.

Dijital Bağımlılık Ölçeği

Kesici ve Tunç (2018) tarafından geliştirilen Dijital bağımlılık ölçeği, bireyin dijital bağımlılık seviyesini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçek beşli likert yapıdan oluşmakta ve ölçekte 19 madde yer almaktadır. Ölçeğin puanlaması 5 puandan 1 puana doğru "tamamen katılıyorum" seçeneğinden "hiç katılmıyorum" seçeneklerine karşılık gelen puan değerlerinin toplanıp madde sayısına bölünmesi ile hesaplanmaktadır. Ölçeğin "aşırı kullanım", "nüks etme", "hayatın akışını engelleme", "duygu durumu" ve "bırakamama" olmak üzere beş alt boyutu vardır. Ölçekteki 19 maddenin tümünün olumsuz yanıtlanması durumunda ölçekten alınabilecek en düşük puan 1 iken tümünün olumlu yanıtlanması durumunda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 5'tir. İlgili ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı. 87 olarak hesaplanmıştır (Kesici & Tunç, 2018).

Etkileşim Kaygısı Ölçeği

Etkileşim kaygısı ölçeği, Leary (1983) tarafından geliştirilmiş ve Sübaşı (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış bir ölçektir. Ölçek, 21 maddeden oluşmakta olup tek boyutlu ve beşli Likert tipi bir yapıya sahiptir. Ölçekte, bireylerden sosyal ortamlarda ve sosyal ilişkilerde karşılaşılabilecekleri durumlarla ilgili ifadeleri kendi durumlarına uygun şekilde yanıtlamaları istenmektedir. Ölçekte yer alan her bir madde için 5 puandan 1 puana doğru "tamamen yansıtıyor" seçeneğinden "hiç yansıtıyor" seçeneklerine karşılık gelen puan değerlerinin toplanması ile hesaplanmaktadır. Bu ölçekte 3, 6, 10 ve 14. maddeler olumlu anlam taşıdığı için tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Örneğin, 1 puan verilen maddeler 5'e; 5 puan verilen maddeler ise 1'e dönüştürülerek puanlanmıştır. Etkileşim kaygısı ölçeği'nden alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan ise 105'tir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, bireyin sosyal etkileşimlerinde kendini kaygılı olarak algıladığı olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin üniversite öğrencileriyle yapılan geçerlik-güvenirlik araştırmasında Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Aynı ölçeğin lise öğrencileriyle yapılan geçerlik-güvenirlik araştırmasında ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin hem üniversite

öğrencileri hem de lise öğrencileri arasında yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiş olan ve Türkçe'ye uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılan bu ölçek, 10 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, Guttman tipi ölçekleme tekniğiyle tasarlanmış ve olumlu-olumsuz maddeler peş peşe sıralanmıştır. Katılımcılar, 0 ila 6 arasında puan vererek kendilerini değerlendirmektedirler. Ölçekten alınacak en yüksek puan 6'dır. Puanlama skalasına göre, 0-1 puan aralığı yüksek, 2-4 puan aralığı orta ve 5-6 puan aralığı düşük benlik saygısı seviyesini temsil etmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin kendisi ile ilgili olumsuz bir benlik değerlendirmesi yaptığını gösterirken, ölçekten alınan düşük puan ise bireyin olumlu bir benlik değerlendirmesi yaptığını göstermektedir. Ölçeğin benlik saygısı için gerçekleştirilen araştırma sonucunda Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır (Çuhadaroğlu, 1986).

Verilerin analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler, istatistiksel analizler için SPSS 26.0 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İkilili gruplarda bağımsız örneklem t testi, üç ve üzeri gruplarda tek yönlü varyans (ANOVA) analizi ve son olarak ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Katılımcılara, kişisel bilgilerinin istenmeyeceği, istedikleri zaman araştırmaya devam etmeme hakları olduğu ve yanıtlarının araştırma dışında hiçbir amaç için kullanılmayacağı belirtilerek yazılı onam alınmıştır. Araştırmayı gerçekleştirmek ve katılımcılardan veri toplamak amacıyla araştırmada kullanılan Dijital bağımlılık ölçeği, Etkileşim kaygısı ölçeği ve Rosenberg benlik saygısı ölçeğini geliştiren ya da Türkçe'ye uyarlamasını yapan araştırmacılar ölçek kullanımları için izin alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'na başvurulmuş, 21/06/2022 tarih ve 2022/3590 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul onayı sonrasında Balıkesir İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden uygulama izni alınarak Balıkesir İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilere 19.09.2022-30.09.2022 tarihleri arasında araştırma ölçekleri uygulanmıştır.

Bulgular

Ergenlerin sosyo-demografik özellikleri ve dijital araç kullanımına ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılım sağlayan ergenlerin %54.2'si (202) kız ve %45.8'i (171) erkektir. Araştırmaya katılan ergenlerin %4.3'ü (16) Ortaokul, %4.8'i (18) İmam hatip ortaokulu, %24.7'si (92) Anadolu lisesi, %11'i (41) Fen lisesi, %28.2'si (105) Teknik lise, %17.2'si (64) İmam hatip anadolu lisesi ve %9.9'u (37) Sosyal bilimler lisesi öğrencisidir. Son olarak araştırmaya katılım sağlayan ergenlerin %9.4'ünün (35) aile gelir durumu 3000 TL'den az, %30.8'inin (115) 3000-5500 TL arasında, %21.4'ünün (80) 5501-7000 TL arasında ve %38.3'ünün (143) 7000 TL'den fazladır.

Tablo 1'de araştırmaya katılım sağlayan ergenlerin dijital araç kullanımına yönelik sorulara verdikleri yanıtların dağılımlarına göre, ergenlerin %15'i (56) bilgisayar/tableti, %94.1'i (351) cep telefonunu, %7.5'i (28) televizyonu, %1.6'sı (6) oyun konsolunu ve %1.3'ü (5) diğer dijital araçlarını sıklıkla kullanmaktadır. Ergenlerin %7.2'i (27) 1 saatten az, %42.9'u

Tablo 1. Araştırmaya katılım sağlayan ergenlerin sosyo-demografik bilgileri ile dijital araç kullanımlarına ilişkin bilgiler

Değişkenler	f	%
Cinsiyet		
Kız	202	54.2
Erkek	171	45.8
Okul türü		
Ortaokul	16	4.3
İmam-Hatip ortaokulu	18	4.8
Anadolu lisesi	92	24.7
Fen lisesi	41	11.0
Teknik lise	105	28.2
İmam-Hatip anadolu lisesi	64	17.2
Sosyal bilimler lisesi	37	9.9
Ailenin aylık geliri		
3000 TL'den az	35	9.4
3000-5500 TL	115	30.8
5501-7000 TL	80	21.4
7000 TL'den fazla	143	38.3
En çok kullanılan dijital araçlar*		
Bilgisayar/Tablet	56	15.0
Cep telefonu	351	94.1
Televizyon	28	7.5
Oyun konsolu	6	1.6
Diğer	5	1.3
İnternet kullanım süresi		
1 saatten az	27	7.2
1-3 saat arası	160	42.9
4-5 saat arası	133	35.7
6 saat ve üzeri	53	14.2
Dijital araçların kullanılma amacı		
Eğitim ve/veya araştırma (bilgi arama, ödev yapmak vb.)	226	60.6
İletişim kurmak	232	62.2
Oyun oynamak	139	37.3
Alışveriş yapmak	93	24.9
Sosyal paylaşım sitelerini kullanmak	184	49.3
Müzik dinlemek ve/veya film, video vb. seyretmek	268	71.8
Toplam	373	100.0

(160) 1-3 saat arası, %35.7'si (133) 4-5 saat arası ve %14.2'si (53) 6 saat ve üzerinde internet kullanmaktadır. Son olarak ergenlerin %60.6'sı (226) dijital araçları eğitim ve/veya araştırma yapmak, %62.2'si (232) iletişim kurmak, %37.3'ü (139) oyun oynamak, %24.9'u (93) alışveriş yapmak, %49.3'ü (184) sosyal paylaşım sitelerini kullanmak ve %71.8'i (268) müzik dinlemek ve/veya film, video izlemek amacıyla kullanmaktadır. Cinsiyet değişkeni açısından ergenlerin dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve benlik saygısı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Bağımsız örneklem t testi sonucuna göre; "Dijital bağımlılık" ölçeğinin toplam puanında, "aşırı kullanım" alt boyutunda [$t_{(373)}=3.346$; $p<.05$], "nüks etme" alt boyutunda [$t_{(373)}=1.996$; $p<.05$], "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda [$t_{(373)}=2.148$; $p<.05$], "duygu durumu" alt boyutunda [$t_{(373)}=3.624$; $p<.05$] ve "bırakamama" alt boyutunda [$t_{(373)}=4.648$; $p<.05$] cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklara göre, kız ergenlerin ölçeğin tüm boyutlarından aldıkları ortalama puanlar erkek ergenlerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin benlik saygıları puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ergenlerin puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir [$t_{(373)}=3.223$; $p<.05$].

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Değişken	Cinsiyet	\bar{X}	SS	t	p
Aşırı kullanım	Kız	2.58	.712	3.346	.001*
	Erkek	2.32	.817		
Nüks etme	Kız	2.68	1.022	1.996	.047*
	Erkek	2.47	1.018		
Hayatın akışını engelleme	Kız	2.31	.844	2.148	.032*
	Erkek	2.12	.890		
Duygu durumu	Kız	2.88	.912	3.624	.000*
	Erkek	2.55	.865		
Bırakamama	Kız	3.70	.969	4.648	.000*
	Erkek	3.21	1.067		
Dijital bağımlılık toplamı	Kız	2.78	.607	4.417	.000*
	Erkek	2.49	.668		
Etkileşim kaygısı	Kız	61.60	14.905	5.955	.000*
	Erkek	52.85	13.200		
Rosenberg benlik saygısı	Kız	2.34	1.894	3.223	.001*
	Erkek	1.76	1.588		

*p<.05; Kız n=202; Erkek n=171

Bu anlamlı farklılığa göre, kız ergenlerin ortalama puanları erkek ergenlerin ortalama puanlarından daha yüksektir.

Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin etkileşim kaygısı puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için olarak yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$t_{(373)}= 5.955$; $p<.05$]. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığa göre, kız ergenlerin ortalama puanları erkek ergenlerin ortalama puanlarından daha yüksektir.

Tablo 3. Aile gelir durumuna göre ANOVA sonuçları

Değişken	Aile Gelir Durumu	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı kullanım	(1) 3000 TL'den az	35	2.38	.813	10.709	.000*	4>1
	(2) 3000-5500 TL	115	2.18	.691			4>2
	(3) 5501-7000 TL	80	2.47	.718			4>3
	(4) 7000 TL'den fazla	143	2.70	.781			3>2
Nüks etme	(1) 3000 TL'den az	35	2.34	.941	3.191	.024*	4>1
	(2) 3000-5500 TL	115	2.50	1.022			4>2
	(3) 5501-7000 TL	80	2.45	1.010			4>3
	(4) 7000 TL'den fazla	143	2.78	1.030			
Hayatın akışını engelleme	(1) 3000 TL'den az	35	2.03	.787	2.638	.049*	4>1
	(2) 3000-5500 TL	115	2.12	.847			4>2
	(3) 5501-7000 TL	80	2.18	.859			
	(4) 7000 TL'den fazla	143	2.38	.897			
Duygu durumu	(1) 3000 TL'den az	35	2.78	1.010	5.279	.001*	4>2
	(2) 3000-5500 TL	115	2.55	.825			4>3
	(3) 5501-7000 TL	80	2.57	.861			
	(4) 7000 TL'den fazla	143	2.95	.925			
Bırakamama	(1) 3000 TL'den az	35	3.40	1.101	2.909	.035*	4>2
	(2) 3000-5500 TL	115	3.29	1.087			
	(3) 5501-7000 TL	80	3.44	1.003			
	(4) 7000 TL'den fazla	143	3.67	.992			
Dijital bağımlılık toplamı	(1) 3000 TL'den az	35	2.55	.641	8.375	.000*	4>1
	(2) 3000-5500 TL	115	2.47	.645			4>2
	(3) 5501-7000 TL	80	2.58	.583			4>3
	(4) 7000 TL'den fazla	143	2.85	.647			
Etkileşim kaygısı	(1) 3000 TL'den az	35	55.40	14.487	.532	.661	
	(2) 3000-5500 TL	115	57.45	14.191			
	(3) 5501-7000 TL	80	56.94	14.261			
	(4) 7000 TL'den fazla	143	58.60	15.670			
Rosenberg benlik saygısı	(1) 3000 TL'den az	35	1.60	1.332	.964	.410	
	(2) 3000-5500 TL	115	2.09	1.744			
	(3) 5501-7000 TL	80	2.10	1.804			
	(4) 7000 TL'den fazla	143	2.17	1.891			

Ergenlerin aile gelir durumuna göre dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve benlik saygısı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur. Tablo 3'te yer alan aile gelir durumu değişkenine göre "Dijital bağımlılık" ölçeği ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; "Dijital bağımlılık" ölçeğinin toplam puanında ($F_{(3-372)}= 8.375$; $p<.05$), "aşırı kullanım" alt boyutunda ($F_{(3-372)}= 10.709$; $p<.05$), "nüks etme" alt boyutunda ($F_{(3-372)}= 3.191$; $p<.05$), "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda ($F_{(3-372)}= 2.638$; $p<.05$), "duygu durumu" alt boyutunda ($F_{(3-372)}= 5.279$; $p<.05$) ve "bırakamama" alt boyutunda ($F_{(3-372)}= 2.909$; $p<.05$) aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık elde edilmiştir.

Aile gelir durumu değişkenine göre ergenlerin etkileşim kaygıları puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; ergenlerin etkileşim kaygılarında ($F_{(3-372)}= .532$; $p>.05$) aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Aile gelir durumu değişkenine göre ergenlerin benlik saygısı puan ortalamalarında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; ergenlerin benlik saygılarında ($F_{(3-372)}= .964$; $p>.05$) aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ergenlerin devam ettikleri okul türüne göre dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve benlik saygısı puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur. Tablo 4'te okul türü değişkenine göre "Dijital bağımlılık" ölçeği ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarında

anamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda ($F_{(6-372)}= 2.771$; $p<.05$) ve "bırakamama" alt boyutunda ($F_{(6-372)}= 3.080$; $p<.05$) okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık elde edilmiştir.

Tablo 4. Okul türü değişkenine göre ANOVA sonuçları

Değişken	Okul Türü	n	\bar{X}	SS	F	p	Anamlı Farklılık
Aşırı kullanım	(1) Ortaokul	16	3.01	.967	1.892	.081	
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	2.24	.684			
	(3) Anadolu lisesi	92	2.43	.904			
	(4) Fen lisesi	41	2.48	.706			
	(5) Teknik lise	105	2.39	.672			
	(6) İmam-Hatip anadolu lisesi	64	2.53	.682			
	(7) Sosyal Bilimler lisesi	37	2.46	.795			
Nüks etme	(1) Ortaokul	16	3.17	1.253	1.753	.108	
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	2.50	1.258			
	(3) Anadolu lisesi	92	2.61	1.057			
	(4) Fen lisesi	41	2.68	.948			
	(5) Teknik lise	105	2.38	.946			
	(6) İmam-Hatip anadolu lisesi	64	2.67	1.003			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	2.62	.981			
Hayatın akışını engelleme	(1) Ortaokul	16	2.98	1.112	2.771	.012*	1>3 1>5
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	2.28	1.021			
	(3) Anadolu lisesi	92	2.11	.821			
	(4) Fen lisesi	41	2.23	.868			
	(5) Teknik lise	105	2.13	.779			
	(6) İmam-hatip anadolu lisesi	64	2.33	.849			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	2.24	.955			
Duygu durumu	(1) Ortaokul	16	2.78	1.024	.380	.892	
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	2.83	1.050			
	(3) Anadolu lisesi	92	2.64	.894			
	(4) Fen lisesi	41	2.68	.957			
	(5) Teknik lise	105	2.78	.864			
	(6) İmam-hatip anadolu lisesi	64	2.80	.967			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	2.67	.792			
Bırakamama	(1) Ortaokul	16	2.56	1.337	3.080	.006*	5>1 6>1
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	3.04	1.427			
	(3) Anadolu lisesi	92	3.52	1.079			
	(4) Fen lisesi	41	3.58	.991			
	(5) Teknik lise	105	3.55	.917			
	(6) İmam-hatip anadolu lisesi	64	3.62	1.030			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	3.42	.818			
Dijital bağımlılık toplamı	(1) Ortaokul	16	2.91	.924	.903	.493	
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	2.54	.766			
	(3) Anadolu lisesi	92	2.61	.696			
	(4) Fen lisesi	41	2.67	.605			
	(5) Teknik lise	105	2.60	.566			
	(6) İmam-hatip anadolu lisesi	64	2.74	.634			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	2.63	.652			
Etkileşim kaygısı	(1) Ortaokul	16	51.62	17.602	2.108	.052	
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	57.00	9.976			
	(3) Anadolu lisesi	92	54.88	15.058			
	(4) Fen lisesi	41	57.73	16.449			
	(5) Teknik lise	105	57.30	13.716			
	(6) İmam-hatip anadolu lisesi	64	61.78	15.947			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	60.59	12.107			
Rosenberg benlik saygısı	(1) Ortaokul	16	1.50	1.414	1.632	.137	
	(2) İmam-hatip ortaokulu	18	1.94	1.924			
	(3) Anadolu lisesi	92	1.87	1.632			
	(4) Fen lisesi	41	1.71	1.833			
	(5) Teknik lise	105	2.15	1.822			
	(6) İmam-hatip anadolu lisesi	64	2.53	1.851			
	(7) Sosyal bilimler lisesi	37	2.30	1.823			

Ortaya çıkan anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post Hoc test sonuçlarında; "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda ortaokul öğrencilerini Anadolu lisesi ve teknik lise öğrencilerinden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. "Bırakamama" alt boyutunda teknik lise ve anadolu imam hatip lisesi öğrencilerinin ortaokul öğrencilerinden daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Ancak, "Dijital bağımlılık" ölçeğinin toplam puanında ($F_{(6-372)} = .903$; $p > .05$), "aşırı kullanım" alt boyutunda ($F_{(6-372)} = 1.892$; $p > .05$), "nüks etme" alt boyutunda ($F_{(6-372)} = 1.753$; $p > .05$) ve "duygu durumu" alt boyutunda ($F_{(6-372)} = .380$; $p > .05$) okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Okul türü değişkenine göre ergenlerin etkileşim kaygısı ($F_{(6-372)} = 2.108$; $p > .05$) ve benlik saygısı ($F_{(6-372)} = 1.632$; $p > .05$) puan ortalamalarında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Analiz sonucunda ergenlerin dijital bağımlılıkları ile etkileşim kaygıları arasında düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur [$r(373) = .223$; $p < .05$]. Diğer bir ifadeyle ergenlerin dijital bağımlılığı arttıkça etkileşim kaygısının da arttığı söylenebilir. "Dijital bağımlılık" ölçeğinin alt boyutları ile "Etkileşim kaygısı" ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. En yüksek ilişkinin "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda ($r = .200$), en düşük ilişkinin "duygu durumu" alt boyutu ($r = .139$) arasında olduğu tespit edilmiştir. Ergenlerde dijital bağımlılık ile benlik saygısı arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir [$r(373) = .327$; $p < .05$]. Diğer bir ifadeyle ergenlerin dijital bağımlılığı arttıkça düşük benlik saygısının da arttığı söylenebilir. "Dijital bağımlılık" ölçeğinin alt boyutları ile "Rosenberg benlik saygısı" ölçeği arasında yönde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. En yüksek ilişkinin "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda ($r = .284$), en düşük ilişkinin "bırakamama" alt boyutu ($r = .163$) arasında olduğu tespit edilmiştir.

Son olarak ergenlerde etkileşim kaygısı ile benlik saygısı arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur [$r(373) = .489$; $p < .05$]. Diğer bir ifadeyle ergenlerin etkileşim kaygısı arttıkça düşük benlik saygısının da arttığı söylenebilir.

Tartışma

Araştırma sonucunda cinsiyetin ergenlerde dijital bağımlılığın toplamında ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılığa neden olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklara göre, dijital bağımlılığın geneli ile tüm alt boyutlarında kız öğrencilerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklı yer ve zamanlarda yapılmış araştırmalarda cinsiyet değişkeni ile dijital bağımlılık arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Bazı araştırmalarda cinsiyet ile dijital bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken; bazı araştırmalarda da erkeklerde dijital

bağımlılığın daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Batıgün & Kılıç, 2011; Esen & Gündoğdu, 2010; Şar, 2013).

Araştırmanın diğer bir sonucu göstermektedir ki aile gelir durumu ergenlerde dijital bağımlılığın toplamında ve alt boyutlarında farklılaşmaya neden olmaktadır. Batıgün ve Kılıç (2011) yapmış oldukları bir araştırmada, ailelerinin gelir durumları yüksek olan öğrencilerin gelir durumları düşük ve orta olan öğrencilere göre dijital bağımlılık ortalama puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ak ve arkadaşları (2019) 15-19 yaş aralığındaki ergenlerle yapmış oldukları çalışma sonucunda, aile gelir durumunun artmasına bağlı olarak ergenlerin dijital bağımlılık düzeylerinde de artış olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler, literatürde yer alan birçok araştırma sonuçlarıyla tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada ergenlerin dijital bağımlılık düzeylerinin okul türü değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığında; okul türünün, "dijital bağımlılık" toplamında ve "aşırı kullanım, nüks etme, duygu durumu" alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak "hayatın akışını engelleme" ve "bırakamama" alt boyutlarında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılıklara göre, "hayatın akışını engelleme" alt boyutunda ortaokul öğrencilerinin daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir; "bırakamama" alt boyutunda teknik lise ve anadolu imam hatip lisesi öğrencilerinin daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Tunç (2020)' un yapmış olduğu araştırmada da, okul türü ile dijital bağımlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiş olup, araştırmamızı destekler niteliktedir.

Ergenlerde etkileşim kaygı seviyelerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında; cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılığa göre, kız öğrencilerin ortalama puanları erkek öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Özyürek ve Demiray (2010)' ın ortaöğretim öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada da erkek öğrencilerin kaygı seviyelerinin kız öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmışlardır.

Araştırmanın bulguları literatürü destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Araştırma sonucunda ergenlerin etkileşim kaygısı seviyelerinin aile gelir durumu ve okul türüne göre göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Akgün ve ark. (2007)'nin çalışmasında, etkileşim kaygısı ile ailenin sosyoekonomik düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Doğaner (2017)'in 1274 lise öğrencisiyle yapmış olduğu araştırma sonucunda da, araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türleri ile etkileşim kaygıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Ergenlerin özsaygı düzeylerinin cinsiyete anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8
(1) Aşırı kullanım	-							
(2) Nüks etme	.505*	-						
(3) Hayatın akışını engelleme	.468*	.557*	-					
(4) Duygu durumu	.409*	.340*	.375*	-				
(5) Bırakamama	.370*	.223*	.200*	.500*	-			
(6) Dijital bağımlılık toplamı	.782*	.718*	.726*	.736*	.626*	-		
(7) Etkileşim kaygısı	.160*	.162*	.200*	.139*	.142*	.223*	-	
(8) Rosenberg benlik saygısı	.243*	.280*	.284*	.207*	.163*	.327*	.489*	-

*= $p < .05$

Ortaya çıkan anlamlı farklılığa göre, kız öğrencilerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Üniversitede öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılmış olan araştırmada da, özsayı puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Kaya ve ark., 2005). Ergenlerin özsayı seviyelerinin aile gelir durumuna göre ise anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Otacıoğlu (2017)'nin, benlik saygısı ile ailenin maddi durumları arasındaki ilişkiye bakmış olduğu çalışmasında bu araştırmayla benzer sonuçlara rastlanılmıştır. Benzer şekilde okul türü değişkenine göre de ergenlerin öz saygılarında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Tunç (2020)'un 308 lise öğrencisiyle yapmış olduğu araştırmada da öğrencilerin özsayı düzeylerinin öğrenim gördükleri lise türüne göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bir başka bulguya göre, ergenlerin dijital bağımlılıkları ile etkileşim kaygıları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin dijital bağımlılığı arttıkça etkileşim kaygısının da arttığı söylenebilir. Yılmaz ve ark. (2015)'nin 271 lise öğrencisiyle yaptıkları araştırmada telefon bağımlılığının sosyal kaygı üzerindeki etkisi incelenmiş ve araştırma sonucunda sosyal kaygı seviyesi yüksek olan lise öğrencilerinin telefon bağımlılıklarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir araştırmaya göre, dijital bağımlılığı olan ergenlerin sosyal kaygı seviyelerinin daha yüksek olduğuna rastlanılmıştır (Phan ve ark., 2019).

Ergenlerin dijital bağımlılıkları ile benlik saygıları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durumda, öğrencilerin dijital bağımlılığı arttıkça düşük benlik saygısının da arttığı yorumu yapılabilir. Turnalar Kurtaran (2008)'in lise öğrencileriyle yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında, internet bağımlılığı arttıkça bireyin benlik saygısının azaldığı sonucuna varılmıştır.

Son olarak ergenlerin etkileşim kaygıları ve benlik saygıları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durumda, öğrencilerin etkileşim kaygısı arttıkça düşük benlik saygısının da arttığı söylenebilir. Araştırma sonuçlarıyla benzer sonuçlar elde edilen Clark ve Arkowitz (1975)'in yaptığı çalışmada, olumsuz benlik algısına sahip olan bireylerin sosyal kaygı seviyelerinin yüksek olduğunu ve kendileriyle ilgili olumlu yönleri görmede zorluk yaşadıklarını tespit etmişlerdir.

Sonuç

Bu araştırma, ergenler arasında dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve özsayı düzeylerinin cinsiyet, aile gelir durumu ve okul türü gibi değişkenlerle olan ilişkisini incelemiştir. Bulgular, kız öğrencilerin genel olarak dijital bağımlılık ve etkileşim kaygısı puanlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir. Aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin dijital bağımlılık puanları, düşük ve orta gelir seviyesindeki öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Okul türünün ise "hayatın akışını engelleme" ve "bırakamama" alt boyutlarında etkili olduğu, ancak genel dijital bağımlılık puanında belirgin bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Özsayı düzeyleri açısından cinsiyet arasında anlamlı bir fark saptanmış, ancak aile gelir durumu ve okul türünün özsayı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Son olarak, dijital bağımlılık ile etkileşim kaygısı ve özsayı arasında düşük ve orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına dayanarak, ergenlerin dijital bağımlılık, etkileşim kaygısı ve özsayı düzeylerini etkileyen faktörlerin daha iyi anlaşılması ve bu alanlarda etkili müdahalelerin geliştirilmesi için şu öneriler sunulabilir:

- Kız öğrencilerin dijital bağımlılık ve etkileşim kaygısı düzeylerinin daha yüksek olması, bu konularda cinsiyete özgü müdahale ve destek programlarının geliştirilmesini gerektirmektedir.
- Aile gelir durumunun dijital bağımlılık üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak, farklı sosyoekonomik gruplara yönelik uygun stratejiler ve desteklerin sağlanması önemlidir.
- Okul türünün özellikle dijital bağımlılığın bazı alt boyutları üzerinde etkili olduğu dikkate alınarak, okul türlerine özgü rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilmelidir.
- Etkileşim kaygısı ve özsayı arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamak için, bu konularda detaylı araştırmalar yapılmalı ve bu iki faktör arasındaki etkileşimi azaltıcı programlar tasarlanmalıdır.

Kaçınılmaz olarak araştırmamızın bazı sınırlılıkları vardır. İlk olarak araştırma araştırmamızın örneklemini Türkiye'nin Balıkesir ilinde yaşayan, ortaokul veya lisede öğrenim gören 12-18 yaş aralığında olan ergen bireyler ile sınırlıdır. Bu nedenle araştırma sonuçları genellenirken dikkatli olunmalıdır. Araştırmamızın ikinci sınırlılığı, araştırma sonucunda elde edilen verilerin sadece kullanılan ölçme araçlarına dayanması nedeniyle sınırlıdır. Benzer araştırmalar nitel verilerle desteklenerek veri toplama çeşitlendirilebilir. Son olarak araştırma kesitsel bir araştırma olup değişkenler arasındaki ilişkiler kesin bir neden sonuç ilişkisi vermemektedir. Neden sonuç ilişkisi için boyutsal ve deneysel araştırmalara ihtiyaç vardır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Araştırmaya katılan katılımcılara teşekkür ederiz.

Finansal Destek

Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Etik Komite Onayı

Araştırmamızın yapılabilmesi için İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 21/06/2022 tarih ve 2022/3590 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Bilgilendirilmiş Onam

Katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Yazar Katkıları

B.P.: Makalenin Yazımı, Literatür Taraması, Eleştirel İnceleme, Verilerin Toplanması.

O.T.Ç.: Veri Analizi, Tasarım, Makalenin Yazımı.

Kaynaklar

- Ak, M., Kesici, Ş., Yalçın, B., & Kavaklı, B. (2019). *Çocuğum bağımlı olmasın*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Akgün, A., Gönen, S., & Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(6), 283-299.
- Anlayışlı, C., & Serin, N. B. (2019). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresyonun cinsiyet, akademik başarı ve internete giriş süreleri açısından incelenmesi. *Folklor Edebiyat Dergisi*, 25(97), 753-767. <https://doi.org/10.22559/folklor.977>
- Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Bucci, S., Schwannauer, M., & Berry, N. (2019). The digital revolution and its impact on mental health care. *Psychology and Psychotherapy*, 92 (2), 277-297. <https://doi.org/10.1111/papt.12222>
- Chakraborty, A. (2016). Facebook addiction: An emerging problem. *American Journal of Psychiatry Residents' Journal*, 11, 7-9. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp-rj.2016.111203>
- Clark, J. V., & Arkowitz, H. (1975). Social anxiety and self evaluation of interpersonal performance. *Psychological Reports*, 36(1), 211-221. <https://doi.org/10.2466/pr0.1975.36.1.21>
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı* [Uzmanlık Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- Doğaner, G. (2017). Adölesanlarda problemler cep telefonu kullanımı ve etkileşim kaygısı ile ilişkisi [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dursun, A., & Eraslan Çapan, B. (2008). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve psikolojik ihtiyaçlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 128-140. <https://doi.org/10.17679/inuefd.336272>
- Elkin, N. (2016). Olumlu ergen gelişiminde aile içi iletişimin önemi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi/STED*, 25(3), 110-118.
- Esen, B. K., & Gündoğdu, M. (2010). The relationship between internet addiction, peer pressure and perceived social support among adolescents. *Educational Research Association The International Journal of Educational Researchers*, 1(2), 29-36.
- Foroughi, B., Griffiths, M. D., Iranmanesh, M., & Salazar, Y. (2022). Associations between Instagram addiction, academic performance, social anxiety, depression, and life satisfaction among university students. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20, 2221-2242. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00510-5>
- Hankin, B. L. (2006). Adolescent depression: Description, causes, and interventions. *Epilepsy and Behavior*, 8, 102-114. <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2005.10.012>
- Ho, T. T. Q. (2021). Facebook addiction and depression: Loneliness as a moderator and poor sleep quality as a mediator. *Telematics and Informatics*, 61, 101617. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2021.101617>
- Hughes, N., & Burke, J. (2018). Sleeping with the frenemy: how restricting "bedroom use" of smartphones impacts happiness and wellbeing. *Computers in Human Behavior*, 85, 236-244. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.03.047>
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, H., Öztürk, A., & Sarı, E. (2005). Öğrenci hemşirelerin benlik saygısı ve özbakım gücü düzeyinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu Hemşirelik Dergisi*, 13(54), 85-94.
- Kaygusuz, C. (2013). Psikolojik ihtiyaçlar ve internet bağımlılığı. Kalkan, M., Kaygusuz, C. (Ed.), *İnternet bağımlılığı sorunlar ve çözümler*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Kesici, A., & Tunç, N. F. (2018). The development of the Digital Addiction Scale for the university students: Reliability and validity study. *Universal Journal of Educational Research*, 6(1), 91-98. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.060108>
- Leary, R. M. (1983). Social anxiousness: the construct and its measurement. *Journal of Personality Assessment*, 47(1), 66-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4701_8
- Lopez Fernandez, O., Honrubia Serrano, L., Freixa Blanxart, M., & Gibson, W. (2014). Prevalence of problematic mobile phone use in British adolescents. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(2), 91-98. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0260>
- Mak, K. K., Lai, C. M., Watanabe, H., Kim, D. I., Bahar, N., Ramos, M., ... & Cheng, C. (2014). Epidemiology of internet behaviors and addiction among adolescents in six Asian countries. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(11), 720-728. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0139>
- Otacıoğlu, S. (2017). Profesyonel müzik eğitimi alan öğrencilerinin benlik saygı düzeylerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 187-196.
- Özyürek, A., & Demiray, K. (2010). Yurtta ve ailesi yanında kalan ortaöğretim öğrencilerinin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(2), 247-256.
- Peng, Y., Mao, H., Zhang, B., Zhang, A., Zeng, Y., Zeng, C., & Li, J. (2022). Depression and loneliness as mediators between social support and mobile phone addiction. *Psychiatria Danubina*, 34, 475-482. <https://doi.org/10.24869/psyd.2022.475>
- Phan, O., Prieur, C., Bonnaire, C., & Obradovic, I. (2019). Internet gaming disorder: exploring its impact on satisfaction in life in pellaas adolescent sample. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 3-10. <https://doi.org/10.3390/ijerph17010003>
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Soto C. J., & Tackett J. L. (2015). Personality traits in childhood and adolescence: structure, development, and outcomes. *Current Directions in Psychological Science*, 24, 358-362. <https://doi.org/10.1177/0963721415589345>
- Sübaşı, G. (2007). Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygıyı yordayıcı bazı değişkenler. *Eğitim ve Bilim*, 32(144), 3-15.
- Şar, A. H. (2013). Examination of loneliness and mobil phone addiction problem observed in teenagers from the some variables. *The Journal Academic Social Science Studies*, 6(2), 1207-1220. https://doi.org/10.9761/jasss_709
- Tsai, C., & Lin, S. J. (2003). Internet addiction of adolescents in Taiwan: an interview study. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 6(6), 649-652. <https://doi.org/10.1089/109493103322725432>
- Tunç, A. (2020). *Ergenlik döneminde duygusal zeka özelliklerinin ve benlik saygısının internet bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Turnalar Kurtaran, G. (2008). *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2021). *Çocuklarda bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021> adresinden erişildi. Erişim tarihi: 02.10.2023.
- Yang, S. C., & Tung, C. J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23(1), 79-96. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2004.03.037>
- Yılmaz, G., Şar, A. H., & Civan, S. (2015). Ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.